

Colecția Viața în Hristos
Pagini de Filocalie

10

Sfântul Teodor Studitul

CATEHEZELE MICI

Colecția „Viața în Hristos. Pagini de Filocalie”
este coordonată de Pr. dr. Dragoș Bahrim

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TEODOR STUDITUL, sfânt

Catehezele mici / Sfântul Teodor Studitul ; trad. din lb. greacă veche de Laura Enache ; stud. introductiv de Julien Leroy, tradus din lb. franceză de Laura Enache ; ed. îngrij. de pr. Dragoș Bahrim ; carte tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. - Iași : Doxologia, 2018

Conține bibliografie. - Index

ISBN 978-606-666-702-9

I. Enache, Laura (trad.)

II. Leroy, Julien (pref.)

2

Colecția Viața în Hristos
Pagini de Filocalie

10

Sfântul Teodor Studitul

CATEHEZELE MICI

Traducere din limba greacă veche
de Laura Enache

Studiu introductiv de Julien Leroy,
tradus din limba franceză de Laura Enache

Ediție îngrijită de Pr. Dragoș Bahrim

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Editura DOXOLOGIA
2018

CUPRINS

Listă de abrevieri.....	XVII
<i>Catehezele mici</i> ale Sfântului Teodor Studitul (Julien Leroy).....	1
<i>Ale Cuviosului Părintelui nostru și Mărturisor Teodor, egumenul Studionului, Cuvinte catehetice către ucenicii săi. Catehezele mici</i>	35
Cateheza 1	
Să ne petrecem întreaga noastră viață în nevoiță	37
Cateheza 2	
Trebuie să murim noi pururea cu o moarte de voie. Despre buna rânduială	39
Cateheza 3	
Să umblăm noi pururea în chip vrednic de făgăduința monahală și de prigoana cu care am fost prigoșiți pentru Domnul	43
Cateheza 4	
Să luăm aminte la noi înșine și să fugim de locurile pierzătoare și de pricinile păcatului	47
Cateheza 5	
Despre Înfricoșătoarea Judecată și despre faptul că trebuie să petrecem în siguranță zilele vieții noastre prezente	51
Cateheza 6	
Trebuie să ne umplem de bună mireasmă prin însușirea virtuților	55
Cateheza 7	
Despre Înălțarea Mântuitorului nostru Iisus Hristos și despre a ne purta unii cu alții în chip bineplăcut lui Dumnezeu	59
Cateheza 8	
Să ne împărtășim de Sfintele Daruri cu conștiință curată	63
Cateheza 9	
Despre Pogorârea Duhului Sfânt și despre moartea lui Evprepian	67

Cateheza 10	
Mucenicii nu sunt numai cei prin sânge, ci și cei care petrec viață dumnezeiască	73
Cateheza 11	
Învățătură despre pace	77
Cateheza 12	
Să ne petrecem viața noastră cu frică și dragoste de Dumnezeu. Despre adormirea fratelui Evdokimos	81
Cateheza 13	
Despre amintirea morții și despre apărarea vieții noastre înaintea Înfricoșătoarei Judecăți	85
Cateheza 14	
Despre petrecerea noastră dumnezeiască și să nu cedăm în ispite	89
Cateheza 15	
Învățătură dogmatică despre cinstirea și închinarea Sfințelor Icoane	93
Cateheza 16	
Despre omorârea patimilor și despre secerișul duhovnicesc ...	97
Cateheza 17	
Despre secerișul duhovnicesc și despre nevoința aspră a slujitorilor lui Hristos	101
Cateheza 18	
Despre nerâvnirea plăcerilor de aici și despre dorirea bunătăților veșnice	105
Cateheza 19	
Despre răbdare și despre primirea celor ce vin să se lepede de lume	109
Cateheza 20	
Să ne păzim nepătată frumusețea și strălucirea sufletului. Despre pocăință	113
Cateheza 21	
Despre pomenirea morții. Despre adormirea lui Mihail, Înaltpreasfințitul Mitropolit al Sinadelor	117
Cateheza 22	
Despre adormirea lui Ioan, Înaltpreasfințitul Mitropolit al Calcedonului. La nașterea din nou ne vom recunoaște unii pe alții	121

Cateheza 23	
Despre târgul duhovnicesc de aici și despre dobândirea Împărăției cerurilor	125
Cateheza 24	
Despre darul necovârșit al lui Dumnezeu. Despre dragostea cea către El și ura diavolului. Despre smerenie	127
Cateheza 25	
Nu trebuie să producem spinii și măcăcinii patimilor, ci să rodim strugurii virtuții	131
Cateheza 26	
Să nu ne coborâm la patimile de necinste, nici să socotim că plăcerea este dulce	135
Cateheza 27	
Despre sămânța duhovnicească și despre a priveghea prin dumnezeiești meditații	139
Cateheza 28	
Despre credință și despre a nu cheltui în zadar și în deșert viața noastră. Vis și umbră sunt cele prezente față de cele viitoare	143
Cateheza 29	
Despre mulțumire. Învățătură despre închinarea la icoana lui Hristos. Mărturisirea fratelui nostru Tadeu	147
Cateheza 30	
Despre negrăita purtare de grijă a Stăpânului Hristos și despre siguranța vieții noastre celei după Dumnezeu și despre viața fără reproș	151
Cateheza 31	
Despre Judecata viitoare. Prezenta prigoană pentru unii s-a făcut prilej pentru virtute, pentru alții prilej de păcat	155
Cateheza 32	
Despre Nașterea Mântuitorului și despre faptul că viața noastră ascetică trebuie să fie aspră	159
Cateheza 33	
Despre amintirea morții și despre străpungere	163
Cateheza 34	
Despre plecarea de aici și despre odihna în Împărăția cerurilor	165

Cateheza 35	
Despre feciorie și despre chemarea fratelui Memnon	169
Cateheza 36	
Despre faptul că trebuie să fim întăriți în mărturisirea noastră. Despre adormirea fratelui Teodul, rostită între sărbători	173
Cateheza 37	
Nu trebuie să prăznuim prin ospete și beții. Despre pomenirea morții	177
Cateheza 38	
Să imităm viețile Părinților noștri și să rămânem în ceea ce am fost chemați de Dumnezeu	181
Cateheza 39	
Pururea să râvnim viețile Sfinților Părinților noștri	185
Cateheza 40	
Despre a petrece noi în înnoirea vieții precum am făgăduit prin Sfânta Schimă	189
Cateheza 41	
Despre faptul că trebuie să recitim noi viețile Părinților ca să râvnim isprăvilor lor	193
Cateheza 42	
Nimic nu este mai fericit la oameni decât virtutea, fiindcă numai ea este vrednică de fericire	197
Cateheza 43	
Despre binefacerea lui Dumnezeu și înățarea vieții noastre frumoase și primitoare de Dumnezeu	201
Cateheza 44	
Iconomul sau oricare alt frate, în ascultarea încredințată lui, nu trebuie să facă ceva față de obște din părtinire, ci cu compătimire și iubire de frați, ca să Se slăvească Dumnezeu	205
Cateheza 45	
Certare despre frații cei în neorânduială și învățatură de îndemn despre buna rânduială	209
Cateheza 46	
Despre pace, blândețe, bunăvoință și feciorie	213
Cateheza 47	
Că nu trebuie să zăbovească în noi gândurile rele și despre a nu lovi	217

Cateheza 48	
Despre ascultare, unime de cuget și pace	221
Cateheza 49	
Despre înfrânare și despre mărturisirea ce ne stă înaintea	225
Cateheza 50	
Despre marea și strălucita zi a Domnului nostru Iisus Hristos, rostită în ziua lăsatului sec de carne	229
Cateheza 51	
Despre a avea curaj și bărbăție în prezenta prigoană	231
Cateheza 52	
Despre înfrânare și rugăciune, rostită în vinerea din săptămâna brânzei	235
Cateheza 53	
Despre post și că adevăratul post al ascultătorului și al ucenicului este tăierea vocii proprii	239
Cateheza 54	
Despre post și nepătimire, rostită la începutul postului	241
Cateheza 55	
Despre a ne împodobi casa noastră cea nesticăcioasă prin dobândirea virtuților	245
Cateheza 56	
Despre faptul că nu trebuie să ne întindem noi mai presus de putere în sângelele cele după Dumnezeu. Să ne hrănim sufletul cu vederile cele duhovnicești	249
Cateheza 57	
Despre a ne păzi sufletul de patimile cele stricătoare de suflet	251
Cateheza 58	
Despre unimea de cuget și dragoste și despre a suferi cu vitejie ostenele virtuții pentru a dobândi Împărăția cerurilor	253
Cateheza 59	
Despre a ne duce noi cu blândețe și cu ușurință zilele postului în nădejdea vieții celei fără de sfârșit	255
Cateheza 60	
Despre mutarea neașteptată de la cele de aici și învățatură despre a ne păzi în siguranță simțurile și mintea de pofte nefirești	257

Cateheza 61	
Nu trebuie să ne aruncăm pe noi înșine în ispite.	
Despre post	259
Cateheza 62	
Despre a urma noi Pătimirilor Domnului	261
Cateheza 63	
Istorisire despre creștinii uciși în Bulgaria în Postul Mare din pricina refuzului mâncării de carne	263
Cateheza 64	
Despre iconomia cea după trup a Domnului nostru Iisus Hristos și că trebuie să prăznuim duhovnicește, rostită în ziua Bunevestiri	267
Cateheza 65	
Despre feciorie	271
Cateheza 66	
Paștele acesta este un chip pentru Paștele viitor și veșnic. Despre răbdare și bărbăție	273
Cateheza 67	
În omorârea patimilor și în învierea virtuților se cuvine să sărbătorim și să prăznuim în fiecare zi Paștile Domnului Dumnezeu	275
Cateheza 68	
Să ne înnoim de acum înainte prin răbdarea ispitelor văzute și nevăzute ce ni se întâmplă	277
Cateheza 69	
Cei ce și-au petrecut viața în necazuri și strâmtorări se bucură de negrăită bucurie lipsită de întristare	281
Cateheza 70	
Despre a suferi noi orice chin după pilda lui Hristos și a sfinților	285
Cateheza 71	
Să ne păzim pe noi înșine de uneltirea diavolului și despre a nu ne osebi de obște	289
Cateheza 72	
Despre mântuitoarea Pătimire. Învățătură despre smerenie și răbdare	293
Cateheza 73	
Despre Pătimirea Domnului și Stăpânului nostru Iisus Hristos	297

Cateheza 74	
Împotriva lui Mihail cel ce a domnit în Lesbos și împotriva credinței lui pervertite, și despre a nu ne spăimânta în ispite	301
Cateheza 75	
Cel ce a ales să trăiască după Dumnezeu să fie fără de îndrăznire. Despre a purta cu mulțumire chinurile, privind la viitoarea răsplătire	305
Cateheza 76	
Despre pomenirea morții și despre faptul de a urî lumea și cele ale lumii	307
Cateheza 77	
Despre adevărata și curata noastră supunere și mărturisire. Să păzim dumnezeieștile porunci	309
Cateheza 78	
Despre a asculta cu înțelegere Sfintele Scripturi	311
Cateheza 79	
Nu trebuie să deznădăjduim, ci să ne îmbărbătăm în lucrarea la care ne-a chemat pe noi Dumnezeu	315
Cateheza 80	
Învățătură despre credință	319
Cateheza 81	
Despre dragostea față de egumen și despre faptul de a nu se ocupa cineva cu deșertăciunile vieții, ci a tinde spre cele mai bune	323
Cateheza 82	
Despre faptul de a ne curăți pe noi înșine de toată înținăciunea prin pocăința cea dăruită de Dumnezeu	327
Cateheza 83	
Mulțumire pentru că putem să-i adăpostim pe frații noștri care vin la noi	331
Cateheza 84	
Nu trebuie să dăm prilej celor ce caută prilej și despre faptul că trebuie să luptăm împotriva patimilor	335
Cateheza 85	
Învățătură despre fuga de plăcerea pierzătoare	339
Cateheza 86	
Despre mulțumire și despre faptul de a nu se pleca în ispite	341

Cateheza 87	
Despre neagonisire și a nu trăi în izolare	345
Cateheza 88	
Despre pomenirea morții	349
Cateheza 89	
Cu toată râvna și voia liberă trebuie să lucrăm mântuirea noastră	353
Cateheza 90	
Să nu deschidem ușa diavolului prin primirea gândurilor rele	355
Cateheza 91	
Despre a sta dârji în războiul împotriva demonilor păcătoși.....	357
Cateheza 92	
Să nu ne gândim la lungimea prigoanei, ci să lăsăm pricina în seama lui Dumnezeu	361
Cateheza 93	
Despre cei amăgiți de plăcerile trupului care iarăși au fost chemați prin pocăință	365
Cateheza 94	
Despre cele socotite grele în viața chinovială, dar care sunt îmbucurătoare pentru nădejdea păstrată nouă în ceruri ...	367
Cateheza 95	
Despre calea cea strâmtă și îngustă și despre hanul cel bun al vieții veșnice	369
Cateheza 96	
Despre despărțirea fratelui Karterios. Învățătură despre pace și înțelegere	373
Cateheza 97	
Să evităm pe cei ce au căzut sub epitimii și care iarăși s-au dus la eterodocși	377
Cateheza 98	
Supunerea față de egumen. Despre a purta cu mulțumire nevoințele supunerii	381
Cateheza 99	
Să ne pironim cu frica lui Dumnezeu pentru a scăpa de asalturile de suflet pierzătoare ale demonilor	385

Cateheza 100	
Trebuie să ne îndreptăm mintea de-a dreapta către frumusețile negrăite ale creației lui Dumnezeu	389
Cateheza 101	
Despre Întruparea Stăpânului. Plângere pentru frații noștri care s-au lepădat. Învățătură despre siguranța noastră	393
Cateheza 102	
Despre răutatea vicleanului șarpe. Umblând în smerenie adevărată și pe calea împărătească scăpăm de uneltirile lui cele de multe feluri	397
Cateheza 103	
Despre a păzi poruncile dumnezeiești și despre dreapta amenințare împotriva celor ce petrec în nepăsare	401
Cateheza 104	
Despre dragostea sinceră și adevărată. Despre supunerea față de egumen și despre înfricoșătoarea cercetare a Dreptului Judecător	405
Cateheza 105	
Să ne curățim de patimi și să ne asumăm ostenele pentru virtute	409
Cateheza 106	
Despre cârmuirea cu trezvie și priveghere a corabiei vieții noastre	413
Cateheza 107	
Despre amintirea morții și despre faptul de a nu fi nepăsători față de împărtășirea cu Sfintele Taine	415
Cateheza 108	
Despre faptul de a fi ușor de mișcat spre luptele pentru virtute	419
Cateheza 109	
Despre adormirea fratelui Teosostos și despre faptul de a trăi cuvios și drept-credincios	423
Cateheza 110	
Despre viețuirea noastră aducătoare de bucurie și despre a nu deznădăjdi în lupta cu vrăjmașul	427
Cateheza 111	
Despre răbdare și străpungere	431
Cateheza 112	
Despre Ziua cea de pe urmă și arătarea Marelui Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos	435

Cateheza 113	
Despre credință, dragoste și feciorie	439
Cateheza 114	
Despre petrecerea monahală.	
Despre opoziția fermă față de erezia prezentă	443
Cateheza 115	
Despre amintirea morții și despre adormirea fratelui Iacov.	
Despre pocăință	447
Cateheza 116	
Despre ispitele și necazurile zilnice văzute și nevăzute și despre dobândirea fericitei vieți	451
Cateheza 117	
Despre căderea fratelui Memnos. Îndemn de a nu fi singuri, pentru a fugi de patimile cele stricătoare de suflet care se nasc în noi prin simțuri	455
Cateheza 118	
Despre siguranța unei mărturisiri neabătute și despre supunerea noastră, și despre luarea aminte cu tărie, și despre trezvie în ascultări	459
Cateheza 119	
Cel ce Îl caută pe Dumnezeu prin paza dumnezeieștilor porunci nu se teme, în vremea ieșirii, de asuprirea demonilor. Despre amintirea morții și despre dragoste ...	463
Cateheza 120	
Nu trebuie ca cei ce s-au răstignit pentru lume să caște gura la cele deșarte ale vieții, ci să se îmbunătățească spre mai bine ..	467
Cateheza 121	
Despre pomenirea morții și despre un bătrân cinstit care a murit	471
Cateheza 122	
Despre a sluji Domnului cu stăruință și însuflețire și a ne săvârși cu tărie alergarea nevoinței noastre	475
Cateheza 123	
Despre faptul de a merge fără lenevire în călătoria noastră duhovnicească. Să urâm cele plăcute ale vieții acesteia.	
Despre fericita noastră mănăstire	479
Cateheza 124	
Să nu deschidem ușa patimilor, ci să fim departe de poftete nelegiuite	483

Cateheza 125	
Despre ascultare și despre a ne sârgui cu inimă curată și cu credință în toată ascultarea	487
Cateheza 126	
Cei ce s-au răstignit pentru lume printr-o adevărată lepădare de lume și supunere trebuie să aibă în bucurie despărțirea de trup	491
Cateheza 127	
Să rezistăm cu bărbăție și curaj în ispitele firii omenești ...	495
Cateheza 128	
Despre ascultare și tăierea voci	499
Cateheza 129	
Să luptăm prin stăruitoare luare aminte împotriva vrăjmașilor nevăzuți. Să fugim de comuniunea cu ereticii	503
Cateheza 130	
Despre pomenirea morții și despre feciorie	507
Cateheza 131	
Despre petrecerea dumnezeiască și fericita noastră viețuire	511
Cateheza 132	
Despre adormirea fratelui Grigorie și despre faptul că trebuie să ne pregătim pururea de ieșirea sufletului	515
Cateheza 133	
Despre spovedania mântuitoare. Trebuie să transmitem altora după cum a primit fiecare harisma	519
Cateheza 134	
Nu trebuie să ne tulburăm în muștrările de la egumen. Prin multe necazuri vom intra în Împărăția cerurilor	523
Bibliografie	527
Indice de referințe scripturistice	539

Cateheza 14

Despre petrecerea noastră dumnezeiască și să nu cedăm în ispite

După pomenirea Sfântului Teodor

Frați și părinți, trebuie să vorbim, iar nu să tăcem pentru multă vreme. Căci tăcerea provoacă somn sufletului. Iar somnul este pricinuitor al morții. Ceea ce Sfântul David, rugându-se, zicea: *Luminează ochii mei, ca să nu adorm întru moarte*¹. Dar cuvântul care se mișcă în inimă este *izvor de apă săltăreață la viața veșnică*². Ce poate fi mai folositor decât acesta? Și aceasta iarăși știind-o fericitul Apostol, zicea: *Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi cu bogăție. Învățați-vă și povățuiți-vă între voi cu toată înțelepciunea*³. Vezi că poruncește să ne învățăm și să ne povățuim unii pe alții și nu numai să ne mulțumim cu propriile îndemnuri? Așadar, eu, smeritul, mărturisesc că ori de câte ori vă vorbesc, mă folosesc. Fiindcă mă chem pe mine din confuzia acestei vieți și devin mai trezvit și ajung la simțirea propriilor păcate. Căci confuzie este viața de aici și cuvinte rele se aruncă în ea în fiecare zi și auziri deșarte, la care adaugă și diavolul prin gândurile rele. Și trebuie să le surpăm pe acestea pururea prin cuvânt și să ne înfățișăm conștiința noastră curată și să luăm aminte la ceea ce dorim. Și ce dorim? *Să slujiți Dumnezeuului celui viu și adevărat și să așteptați pe Fiul Său din ceruri pe Care L-a înviat din*

¹ Ps. 12, 4.

² In 4, 14.

³ Col. 3, 16.

morți, pe Iisus, Cel ce ne izbăvește din mânia cea viitoare⁴, precum este scris. Dar nici un rob care-l așteaptă pe stăpânul său, nici cel vinovat care așteaptă pe judecător nu doarme și nu se odihnește și nu se împrăștie, ci se trezește și priveghează⁵ și se neliniștește cu gândul la întâmpinarea lui, pe care arătând-o iarăși Apostolul, zice: *Pentru că Însuși Domnul, întru poruncă, la glasul arhanghelului și întru trâmbița lui Dumnezeu, Se va pogori din cer, și cei morți întru Hristos vor învia întâi. După aceea, noi, cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți împreună cu ei, în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh, și așa pururea cu Domnul vom fi*⁶.

Dar cine? Cei săraci cu duhul, cei ce plâng, cei curați cu inima, cei blânzi, făcătorii de pace, cei milostivi⁷, cei ce au purtat jugul supunerii, cei ce au păzit fără tăgadă mărturisirea și făgăduința lor, aceștia vor fi împreună cu El. Iar cei ce au făcut cele rele, cei neascultători, cei împotriviți, cei ce și-au lepădat mărturisirea⁸, tăgăduitorii supunerii, făcătorii altor rele, aceștia nici nu vor fi ridicați pe nori, nici nu vor fi împreună cu Domnul, ci îi așteaptă cea mai jalnică pedeapsă: *Ei vor lua ca pedeapsă pieirea veșnică de la fața Domnului și de la slava puterii Lui*⁹. Ceea ce departe să fie de voi și a cugeta, și a spune.

Pentru aceea trebuie să reamintim și să ne îngrijim de mântuirea noastră, mai ales că știm că prigoana este înaintea ochilor noștri. Iată, împreună cu alții, a fost prins și economul fratelui Grigorie. Și ce va deveni nu știm. Și, pe cât pare, ispitele sunt aproape de noi. Dar să nu ne temem, nici

⁴ I Tes. 1, 9-10.

⁵ Cf. I Pt. 5, 8.

⁶ I Tes. 4, 16-17.

⁷ Cf. Mt. 5, 3-9.

⁸ ὁμολογία, „mărturisire”, se referă la mărturisirea și făgăduința pe care o face călugărul la depunerea voturilor monahale.

⁹ II Tes. 1, 9.

să ne înfricoșăm din pricina ispitelor care se ridică asupra noastră. *Dacă Dumnezeu este cu noi, cine este împotriva noastră?*¹⁰ Dacă în prigoanele de mai înainte a fost cu noi, cum nu va fi cu noi, smeriții, și în cele care ne așteaptă întărindu-ne și dându-ne putere în toate, după făgăduința Lui? Dar ce vor mai face încă cei potrivnici? Iarăși ne vor alunga? *Al Domnului este pământul și plinirea lui*¹¹. Iarăși ne vor întemnița? Nimic nu este mai dulce decât închisoarea pentru Hristos. Iarăși ne vor biciui? Vor fi pentru noi pricină de mai multe cununi. Poate ne vor și omorî? Și Domnul a fost omorât pentru noi. *Dacă am murit împreună cu El, vom și învia împreună cu El. Dacă rămânem întru El, vom și împărăți împreună cu El*¹².

Așa era fericitul și marele mucenic al lui Hristos Teodor – a cărui pomenire am săvârșit –, răbdând toate cu bucurie pentru Hristos. Cu această convingere și noi, smeriții, încă să slujim Domnului. Cu această nădejde să răbdăm toată întristarea și strâmtorarea celor ce se întâmplă, pentru ca, prin supunere și mărturisire, să fim învredniciți a fi moștenitori ai Împărăției cerurilor, în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia fie slava și puterea, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

¹⁰ Rom. 8, 31.

¹¹ Ps. 23, 1.

¹² II Tim. 2, 11-12.